gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Sturen op mantelzorg
Portefeuillehouder	Fouad Sidali
Steller	Caroline van de Vijver-Guldenmund
Collegevergadering	14 december 2021
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	2021.0003025

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. de huidige inzet van mantelzorgondersteuning en waardering als beleid vast te stellen. Om (overbelaste) mantelzorgers in Haarlemmermeer maximaal en liefst preventief te ondersteunen, bestaat dit beleid uit:
   a. het subsidiëren van het mantelzorgsteunpunt Mantelzorg & Meer;
   b. het waarderen van mantelzorgers;
   c. de uitwerking van de visie 'Samen sterk en in balans' samen met onze partners binnen het sociaal domein;
   d. deelname aan de pilot van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gericht op toegankelijkheid voor mantelzorgers;
   e. met het ingaan van de nieuwe Omgevingswet in 2022 ongewijzigd de huidige landelijke regels omtrent vergunningsvrije mantelzorgwoningen voortzetten in het omgevingsplan en de mogelijkheid van pre-mantelzorgwoningen onderzoeken;
   f. de inzet van de gemeentelijke organisatie voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap;
   g. het onderscheiden van een aantal mantelzorgprofielen;
   h. het benoemen van indicatoren om nog beter te kunnen sturen op mantelzorg.

2. Samenvatting

De visie 'Samen sterk en in balans' (2020.0001281) vormt het kader voor informele zorg en vrijwillige inzet en is daarmee het geldende mantelzorgbeleid. Deze visie geeft richting zodat wij samen met onze partners in het sociaal domein voorbereid zijn op de toekomst en we inspelen op uitdagingen en ontwikkelingen. Op 17 september 2020 is deze visie (unaniem) aangenomen door de raad. Diezelfde avond is toen de motie 'Sturen op mantelzorg' aangenomen (zie bijlage 1). In deze motie wordt gevraagd om een uitwerking van de visie met betrekking tot mantelzorgers. Dat doen we in dit raadsvoorstel.
Wij zijn vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verantwoordelijk voor mantelzorgondersteuning en waardering. Ons doel is de (overbelaste) mantelzorgers in Haarlemmermeer maximaal en bij voorkeur preventief te ondersteunen. Om dit te bereiken subsidiëren we het mantelzorgsteunpunt Mantelzorg & Meer (M&M). De ondersteuning van M&M richt zich op informatie en advies, ondersteuning en begeleiding, waardering en educatie. Via het jaarlijks op te stellen Programma van Eisen (PvE) wordt het aanbod van M&M met betrekking tot deze thema's geactualiseerd.

Tijdens de implementatie van de visie 'Samen sterk en in balans' verkennen we met partners onder andere manieren om mantelzorgers nog beter in beeld te krijgen zodat meer mantelzorgers zich (eerder) aanmelden bij M&M en gebruik kunnen maken van het ondersteuningsaanbod.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

De visie 'Samen sterk en in balans' (2020.0001281) vormt het kader voor informele zorg en vrijwillige inzet en is daarmee het geldende mantelzorgbeleid. Deze visie geeft richting zodat wij samen met onze partners in het sociaal domein voorbereid zijn op de toekomsten we in spelen op uitdagingen en ontwikkelingen. Het doel van de visie is het behouden en versterken van informele zorg en vrijwillige inzet in Haarlemmermeer. Zo kunnen vrijwilligers en mantelzorgers ook in de toekomst hun cruciale rol in de samenleving blijven vervullen. Mantelzorg is de zorg die mensen – langdurig en onbetaald – geven aan een naaste die voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Een mantelzorger doet dit langer dan 3 maanden achtereen gedurende 8 uur per week. Het is het belangrijk dat mantelzorgers niet overbelast worden en vrijwilligers hun inzet met plezier kunnen blijven doen. Ook willen wij inspelen op toekomstige uitdagingen en ontwikkelingen. Hierdoor worden mantelzorgers en vrijwilligers en hun organisaties optimaal ondersteund om hun inzet te waarborgen in Haarlemmermeer. De uitgangspunten van de visie zijn:

- in balans,
- toekomstbestendig en inclusief,
- co-creatie en partnerschap bij vinden, verbinden en behouden.

De geformuleerde visie geeft richting aan het gemeentelijk beleid informele zorg en vrijwillige inzet. Om de visie in de praktijk vorm te geven zijn er vijf thema's benoemd. Deze thema's staan centraal in het beleid en vormen onze 'to do' lijst.
Het gaat om:

1) kwaliteit van leven: balans en grenzen,
2) veiligheid van vrijwilligers en (kwetsbare) deelnemers,
3) bevorderen van de participatie van specifieke groepen,
4) co-creatie en partnerschap: samenwerken en (lokale) netwerken,
5) erkenning en waardering.

Wat is de aanleiding, context?

Op donderdag 17 september 2020 is de visie 'Samen sterk en in balans' (unaniem) aangenomen door de raad. Diezelfde avond is ook de motie 'Sturen op mantelzorg' vastgesteld (zie bijlage 1). Het gaat er hierbij om een uitwerking van de visie met betrekking tot mantelzorgers te formuleren, en dit beleid te onderscheiden van het beleid ten behoeve van vrijwilligers die informele zorg verlenen. Dat doen we met dit raadsvoorstel waar ook het advies van de Participatieraad (PR) in verwerkt is.

Welk doel wordt nagestreefd?

Het doel is om uitvoering te geven aan de wettelijke taak om (overbelaste) mantelzorgers maximaal te ondersteunen.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Met dit raadsvoorstel leggen wij vast wat onze gemeente vanuit haar wettelijke taak aan mantelzorgondersteuning en mantelzorgwaardering doet en hoe we hierop sturen. De gemeente Haarlemmermeer is vanuit de Wmo verantwoordelijk voor mantelzorgondersteuning en waardering. Mantelzorgers zijn belangrijk voor de Stevige

Sociale Basis en mantelzorgondersteuning is onderdeel van het coalitieakkoord en in het vastgestelde Beleidskader voor het sociaal domein 2019-2023 'Koersvast, steeds beter'. Ons doel is de (overbelaste) mantelzorgers in Haarlemmermeer maximaal en liefst preventief te ondersteunen.

Om dit te bereiken:

- subsidiëren we het mantelzorgsteunpunt M&M,
- waarderen we mantelzorgers,
- werken we samen met onze partners binnen het sociaal domein aan de uitwerking van de visie 'Samen sterk en in balans',
- doen wij mee met een pilot van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gericht op toegankelijkheid voor mantelzorgers,
- zetten wij met het ingaan van de nieuwe Omgevingswet in 2022 de huidige landelijke regels omtrent vergunningsvrije mantelzorgwoningen ongewijzigd voort in het omgevingsplan en onderzoeken we de mogelijkheid van pre-mantelzorgwoningen,
- zetten wij ons als gemeentelijke organisatie in voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap,
- onderscheiden we een aantal mantelzorgprofielen,
- zijn er indicatoren benoemd om nog beter te kunnen sturen op mantelzorg.

Het mantelzorgsteunpunt M&M

M&M biedt ondersteuning aan mantelzorgers. Mantelzorgers bieden zorg en hulp aan naasten, oud of jong, met een chronische ziekte of beperking. Bij dit langdurig en intensief zorgen voor een ander, komt heel wat kijken. Het kan voldoening geven maar ook vragen oproepen of zorgen en twijfels met zich meebrengen die de zorg zwaar kunnen maken.

De ondersteuning van M&M richt zich op:

- informatie en advies,
- ondersteuning en begeleiding (waaronder respijtzorg),
- waardering,
- educatie.

In bijlage 2 is toelichting op het ondersteuningsaanbod van M&M te vinden. In bijlage 3 staat een overzicht opgenomen met de thema's van mantelzorgondersteuning, het doel, maatschappelijk effect en de sturing.

Waardering

De gemeente is vanaf 2016 verantwoordelijk voor het waarderen van mantelzorgers. Dit is een wettelijke taak die in de Wmo 2015 is opgenomen. Hiermee heeft de regering aangegeven dat zij een goede ondersteuning van mantelzorgers belangrijk vindt en daarnaast hecht aan een daadwerkelijke blijk van waardering voor de inzet van mantelzorgers. Een invulling van de waardering door de gemeente maakt het mogelijk om aan te sluiten op de lokale behoeften van mantelzorgers en de lokale ondersteuningsmogelijkheden.

In de Verordening 'Sociaal domein gemeente Haarlemmermeer' (2018.0064675) is vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders bij nadere regeling bepaalt waaruit de jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers van cliënten in de gemeente bestaat. De nieuwe verordening 'Sociaal domein gemeente Haarlemmermeer 2022'

(2021.0002626) is inmiddels door het college vastgesteld en wordt begin 2022 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Deze verordening bevat dezelfde bepaling met betrekking tot de waardering van mantelzorgers. In 2015 is besloten (Nota Mantelzorgwaardering 2016 2015.0049296) dat de mantelzorgwaardering vanaf 2016 bestaat uit een cadeaubon en dat er daarnaast aandacht is voor ondersteunen en verwenactiviteiten door M&M. In 2020 is de mantelzorgwaardering geëvalueerd (nota mantelzorgwaardering 2020 registratienummer 2020.00008360) en hebben we besloten om ook in 2020 en de komende jaren (tot en met 2023) de financiële tegemoetkoming aan mantelzorgers in te vullen middels een cadeaubon. Daarna zal dit weer geëvalueerd worden.

Het bedrag van de cadeaubon wordt jaarlijks, wanneer nodig, aangepast aan het aantal ingeschreven mantelzorgers, zodat we binnen het beschikbare budget blijven. Dit jaar was de waarde van de cadeaubon € 110.

Uitwerking visie 'Samen sterk en in Balans'
We werken gezamenlijk met onze partners aan de uitwerking van de visie 'Samen Sterk en in Balans'. De visie is met input van partners uit het sociaal domein tot stand gekomen en ook de uitwerking wordt gedaan door en met partners uit het Sociaal domein. Het gaat hierbij om aandacht voor overbelasting van mantelzorgers en het bewaken van grenzen (zie bijlage 3). Het herkennen en het ondersteunen van (jonge) mantelzorgers, doorverwijzen naar M&M. Organisaties vervullen de taak mantelzorgers te informeren, adviseren, ondersteunen en begeleiden. Voor mantelzorg gaat het met name om het thema balans en grenzen en het hoofddoel om mantelzorgers maximaal te kunnen ondersteunen. Om dit te kunnen bereiken pakken we de volgende concrete doelstellingen op en vertalen deze naar gezamenlijke acties:

- mantelzorgers beter in beeld krijgen,
- meer mantelzorgers melden zich aan bij M&M,
- partnerorganisaties zijn op de hoogte van de ondersteuningsmogelijkheden,
- partnerorganisaties verwijzen vroegtijdig door naar M&M.

Deelname pilot toegankelijkheid VWS
In oktober 2020 is de landelijke aanpak 'Samen sterk voor mantelzorg' van VWS, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Zorgverzekeraars Nederland (ZN), Verbond van Nederlandse Ondernemingen en het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (VNO NCW) en MantelzorgNL gepubliceerd. In deze aanpak is een van de belangrijke pijlers: 'Mantelzorgers bereiken en hen informeren over het bestaan van vormen van ondersteuning door de gemeente en de toegang tot deze ondersteuning vereenvoudigen. De mantelzorger ontvangt eenduidige informatie en ervaart minder regeldruk.'

VWS wil gemeenten daarom faciliteren om de toegang tot lokale regelingen voor mantelzorgers te vereenvoudigen en de regellast voor mantelzorgers bij de aanvraag van deze voorzieningen te verminderen. Wij doen mee met deze pilot om onze bestaande inzet, in samenwerking met onze partners, te evalueren op toegankelijkheid en effectiviteit en waar nodig te intensiveren. De uitvoering wordt samen met het mantelzorgsteunpunt M&M ingevuld.

Vergunningsvrije mantelzorgwoningen en de nieuwe Omgevingswet
Wanneer wordt voldaan aan een aantal (bouwkundige) regels en er is mantelzorg nodig, dan kan volgens de huidige landelijke bouwregels zonder vergunning een

mantelzorgwoning worden geplaatst of gebouwd. Onze gemeente Haarlemmermeer kan wel vragen om een verklaring waaruit blijkt dat mantelzorg nodig is: een mantelzorgverklaring.

Een mantelzorgwoning is een zelfstandige woning op het terrein van een huis voor degene die zorg nodig heeft. Mantelzorgers kunnen ook zelf in de mantelzorgwoning gaan wonen. In dat geval woont degene die zorg nodig heeft in het bijbehorende huis. In 2022 gaat naar verwachting de nieuwe Omgevingswet in. Wij zetten de huidige landelijke regels ongewijzigd voort in het omgevingsplan. Daarmee blijven de mantelzorgwoningen vergunningsvrij. Dit is belangrijk voor mantelzorgers om de regeldruk laag te houden.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden van pre-mantelzorgwoningen. Dit is de situatie waarin er nog geen concrete mantelzorgvraag is, maar het wel aannemelijk is dat deze op korte termijn ontstaat. Zo kunnen mensen in de woonsituatie vooruitlopen op de toekomstige mantelzorgrelatie en preventief de goede omstandigheden creëren voor wanneer de zorgvraag er is.

De gemeente als werkgever
Wij zetten ons als gemeentelijke organisatie in voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap. We hebben al enige jaren een mantelzorgspreekuur door een mantelzorgmakelaar waar mantelzorgende werknemers bij terecht kunnen. Met de mantelzorgmakelaar wordt besproken hoe deze ondersteuning verloopt en hoeveel medewerkers hier gebruik van maken. De gemeente komt in aanmerking voor de erkenning "wij werken mantelzorgvriendelijk".

Mantelzorgprofielen en bijbehorende ondersteuningsbehoefte
In 2018 hebben wij onderzoek gedaan naar de belasting onder mantelzorgers. Daaruit kwam onder andere naar voren dat het risico op overbelasting toeneemt als: mantelzorgers inwonend zijn, hulpbehoevenden zorg weigeren en mantelzorgers zelf kwetsbaar zijn (onderzoeksrapport 'Uit liefde belast' X.2018.12846). Wat de mantelzorgprofielen betreft kijken we daarom niet alleen naar het ziektebeeld, maar ook naar andere factoren die bepalend zijn voor overbelasting van de mantelzorger, zoals de omstandigheden waarin mantelzorgers hulp bieden en de gezondheid van de mantelzorger zelf. In lijn met dit onderzoek geeft M&M vanuit ervaring aan een onderscheid te zien in de volgende mantelzorgprofielen, die ook uitgaan van de situatie van de mantelzorg zelf:

- jonge mantelzorgers,
- dubbelzorgers (mantelzorgers die zowel voor kinderen als ouders zorgen),
- werkende mantelzorgers,
- oudere mantelzorgers.

M&M past de ondersteuning die zij bieden aan, aan de vraag van de mantelzorger. Zo is er zowel individuele ondersteuning als ondersteuning in de vorm van familiegesprekken mogelijk. Of respijtzorg in de vorm van een vrijwilliger zodat de mantelzorger even tijd voor zichzelf heeft. Ook zijn er cursussen voor mantelzorgers van zorgvragers met bepaalde ziektebeelden. Verschillende ziektebeelden zijn bijvoorbeeld: chronische ziekte, dementie, lichamelijke beperking, niet aangeboren hersenletsel en Geestelijke gezondheidszorg-problematiek (GGZ).

Indicatoren
Zoals aangegeven in de visie 'Samen Sterk en in Balans' hebben we er in de visie voor gekozen om geen algemeen percentage aan onze doelstellingen te hangen. Datzelfde geldt voor onze inzet op mantelzorg. We monitoren het aantal/ het percentage wel, zoals via de Gezondheidsmonitor van de GGD, maar we hebben als gemeente geen invloed op het percentage overbelaste mantelzorgers. Dit komt omdat hier demografische en maatschappelijke ontwikkelingen in liggen besloten waar de gemeente niet of nauwelijks invloed op heeft, zoals landelijke trends en ontwikkelingen. Zoals de dubbele vergrijzing en het landelijke beleid om ouderen langer zelfstandig te laten wonen door de afbouw van intramurale zorg, de zogenaamde extramuralisering van de zorg. Deze ontwikkelingen dragen bij aan de groei van meer kwetsbare inwoners in de wijken en kernen in Haarlemmermeer en dit vraagt om meer informele zorg en vrijwillige inzet.

De wettelijke taak van de gemeente is die van mantelzorg ondersteuning en waardering. De resultaten van de inzet meten we onder andere via de kwartaalrapportages met M&M, hun subsidieverantwoording en het bereik van onze communicatiecampagne gericht op mantelzorgers. Dit helpt ons te sturen op onze inzet.

Om de effecten van de ondersteuning van Mantelzorg & Meer te meten wordt er jaarlijks door M&M een cliënttevredenheidonderzoek en effectmeting afgenomen onder mantelzorgers in Amstelland.

We hebben gekozen voor outputindicatoren (gebruiksinformatie) waar we als gemeente met onze inzet enige invloed op hebben en die meehelpen met het behalen van het hoofddoel van het maximaal ondersteunen van mantelzorgers. De raad wordt hier jaarlijks over geïnformeerd via de transformeermonitor:

- aantal mantelzorgers waar een vrijwilliger is ingezet als respijtzorg,
- aantal mantelzorgers dat is ingeschreven,
- aantal jonge mantelzorgers dat is ingeschreven,
- aantal contacten advies en begeleiding,
- aantal contacten groepsgericht,
- aantal mantelzorgers dat de mantelzorgwaardering ontvangt.

We streven naar een jaarlijkse stijging van deze aantallen met 10 - 15 %. Zie bijlage 5 voor de cijfers van de transformeermonitor uit 2020.

Wat zijn de argumenten?
De gezondheidsmonitor 2020 onderschrijft dat de ondersteuning van mantelzorgers van groot belang is zodat zij hun belangrijke taak kunnen (blijven) uitvoeren. Zo komt uit de resultaten naar voren dat 14% van de inwoners van de gemeente Haarlemmermeer langdurig of intensief mantelzorg geven. Dit komt overeen met het beeld in de regio en in Nederland. In bijlage 6 is het gehele resultaat met betrekking tot mantelzorg opgenomen. Door coronamaatregelen is er regelmatig extra druk op mantelzorgers. Mogelijke effecten op de langere termijn voor mantelzorgers en de belasting die zij ervaren blijven moeilijk te voorspellen. Dit najaar (2021) is er een bevolkingsenquête gehouden onder de Haarlemmermeerse bevolking, waarin opnieuw gevraagd wordt naar de ervaringen van mantelzorgers met de hulp die zij geven.

3.3 Wat mag het kosten?

De prestatiesubsidie van M&M en de mantelzorgwaardering worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel A: Inwoners ontvangen zorg en ondersteuning thuis van het programma Zorg en werk, taakveld 6.1. Aan de uitvoering van dit voorstel zijn, naast de beschikbare ambtelijke capaciteit, geen kosten verbonden. De huidige situatie is als volgt:

Begroting	2021	2022	2023	2024	2025
Mantelzorg & Meer	€ 325.000	€ 330.100	€ 330.100	€ 330.100	€ 240.100
Mantelzorgwaardering	€ 317.800	€ 317.800	€ 178.000	€ 178.000	€ 178.000
Incidentele middelen VWS		€ 50.000			

**De incidentele middelen VWS hebben betrekking op de pilot gericht op toegankelijkheid voor mantelzorgers.*

Wat zijn de financiële risico's?

De Participatieraad wijst in haar advies op de ambities van de gemeente en de toenemende groei van mantelzorgers en dat dit niet aansluit bij de financiële vertaling. Onze gemeente heeft de komende jaren echter een financieel tekort. Dit betekent dat wij moeten bezuinigen op onze subsidies. We gaan daarom vanaf 2023 een lager bedrag inzetten voor de mantelzorgwaardering, zodat er tot 2025 niet hoeft te worden bezuinigd op de mantelzorgondersteuning door M&M. We hebben hier een goed gesprek over gehad met M&M. Zij kijken de komende periode welke mogelijkheden er zijn om deze bezuinigingen zo op te vangen dat mantelzorgers daar de minste last van ondervinden. Ze maken hierbij gebruik van eerder opgedane ervaringen. We blijven hierover in gesprek met M&M.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad is verantwoordelijk voor het stellen van de kaders. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Binnen het college is de portefeuillehouder Zorg en Welzijn het eerste aanspreekpunt.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?

Communicatie

Wij willen als gemeente zoveel mogelijk mantelzorgers in beeld krijgen. Onze communicatie is erop gericht om meer inwoners bewust te maken van hun rol als mantelzorger. We doen dit samen met M&M. Zij zijn primair verantwoordelijk voor de communicatie. Via een jaarlijkse communicatiecampagne rondom de dag van de mantelzorg (10 november) vragen wij mantelzorgers om zich in te schrijven bij M&M en wijzen wij ze op de ondersteuningsmogelijkheden. Naast de jaarlijkse mantelzorgwaardering kunnen deze mantelzorgers ook gebruik maken van de geboden ondersteuning door M&M. Als gemeente krijgen wij op deze manier de mantelzorgers in beeld.

Participatie

De door het college vastgestelde nota 'Sturen op mantelzorg' (2021.0002295) is naar de Participatieraad gestuurd voor advies. De PR spreekt zijn waardering uit voor de aandacht die de gemeente Haarlemmermeer heeft voor haar mantelzorgers en dat de gemeente zich als doel heeft gesteld de mantelzorgers in Haarlemmermeer maximaal en bij voorkeur preventief te ondersteunen. De adviezen hebben betrekking op de brede informatievoorziening, het budget voor de komende jaren en het uitvoeren van een

jaarlijks onderzoek onder mantelzorgers. We hebben deze adviezen als volgt in het raadsvoorstel verwerkt: In bijlage 2 bij Informatie en advies staan we wat uitgebreider stil bij de middelen en kanalen die worden ingezet en geven we het percentage aan van de te bereiken mantelzorgers. Wat betreft het budget hebben we in de paragraaf 'wat zijn de financiële risico's' hier extra aandacht aan besteed. Het jaarlijkse onderzoek om vast te stellen of mantelzorgers tevreden zijn met de ondersteuning wordt al jaarlijks uitgevoerd door M&M. Deze informatie hebben we toegevoegd aan de paragraaf 'indicatoren'. In een brief aan de PR hebben wij uitgebreid antwoord en toelichting gegeven op de verschillende adviezen.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

De raad zal via de transformeermonitor worden geïnformeerd.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de loco-secretaris,	de burgemeester,
Michiel Ruis	Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n):

1) motie sturen op mantelzorg,
2) toelichting op ondersteuningsaanbod Mantelzorg & Meer,
3) overzicht thema's mantelzorgondersteuning en sturing,
4) thema balans en grenzen,
5) cijfers mantelzorg transformeermonitor 2020,
6) gezondheidsmonitor 2020.

Bijlage 1: Motie Sturen op mantelzorg

Motie 'Sturen op mantelzorg' (RvO 27)

bij RV 'Visie informele zorg en vrijwillige inzet in Haarlemmermeer, Samen Sterk en In Balans (2020.0001281)'

De Raad van de gemeente Haarlemmermeer in vergadering bijeen op 17 september 2020,

Gehoord de beraadslaging over bovengenoemd raadsvoorstel op 3 september 2020 waarbij de breed gedragen opvatting was dat:

- het beleid met betrekking tot mantelzorgers duidelijk dient te worden onderscheiden van het beleid met betrekking tot vrijwilligers die informele zorg verlenen.

Constaterende dat:

- de gemeenteraad op 18 juni 2020 de motie 'meer zorg voor jonge mantelzorgers' van HAP heeft aangenomen;
- in 2018 het rapport 'jong en zorgend' dat gaat over de ondersteuningsbehoefte van jonge mantelzorgers is gepubliceerd;
- dit rapport waardevolle informatie biedt over de ondersteuningsbehoefte van jonge mantelzorgers;
- uit cijfers van de gezondheidsmonitor van de GGD blijkt dat in 2016 13 procent van de mantelzorgers in onze gemeente aangeeft zwaar- of overbelast te zijn.

Overwegende dat

- de ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers kan variëren, afhankelijk van het mantelzorgprofiel (denk bijvoorbeeld aan zorgend voor gehandicapt kind, of zorgend voor partner of ouder in de palliatieve fase).

Verzoekt het college om:

- in de nadere uitwerking van de visie op informele zorg beleid met betrekking tot mantelzorgers te formuleren, en dit beleid te onderscheiden van het beleid ten behoeve van vrijwilligers die informele zorg verlenen;
- hierbij aandacht te besteden aan verschillende mantelzorgprofielen en bijbehorende ondersteuningsbehoeften;
- een voorstel te doen voor indicatoren waarmee de efficiëntie en de effectiviteit van het mantelzorgbeleid zichtbaar worden gemaakt;
- voor deze indicatoren streefwaarden te formuleren;
- deze nadere uitwerking als raadsvoorstel ter bespreking en vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad (uiterlijk Q3 2021).

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Charlotte van der Meij (D66), Erik Boscher (VVD), Nikkie Elfers (HAP), Ingrid Vink (CDA), Tjarda Reesink (Forza! Haarlemmermeer), Koos de Vries (ChristenUnie-SGP), Hans Spijker (EEN Haarlemmermeer), Rinus Beusenberg (SRH), Kasper Sulmann (Gezond Haarlemmermeer), Maaike Ballieux (GroenLinks), Dicky Kerkhoff (PvdA)

Bijlage 2 Toelichting op ondersteuningsaanbod Mantelzorg & Meer

Informatie en advies (collectief)
Mantelzorgers hebben baat bij adequate informatie en kennis over het lokale ondersteuningsaanbod, zodat ze weten welke laagdrempelige ondersteuningsmogelijkheden er zijn. Door een brede informatievoorziening, aansluitend bij de verschillende doelgroepen, herkennen mantelzorgers zich en weten ze welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn. We communiceren zowel vanuit de gemeente als vanuit M&M naar de mantelzorgers. Vanuit M&M gaat het om communicatie via social media, de website, deelname aan beurzen, via weekbladen, nieuwsbrieven, het eigen jaarlijkse magazine, themabijeenkomsten en gespreksgroepen. Door de gemeente wordt gecommuniceerd door berichten, foto's en filmpjes via social media, de website, krantenadvertenties en posters bijvoorbeeld vooruitlopende op de dag van de mantelzorg. De communicatie inzet is gericht op een jaarlijkse stijging van het aantal ingeschreven mantelzorgers van 10 à 15%. Het is belangrijk dat we meer mantelzorgers bereiken omdat we weten dat 14% van de volwassenen in Haarlemmermeer mantelzorg verleent (GGD Kennemerland, 2020). Dit zijn ongeveer 15.000 inwoners die zich dag in dag uit inzetten voor de ondersteuning van een naaste.

Ondersteuning en begeleiding (individueel)
Onze inzet is gericht op het maximaal ondersteunen van mantelzorgers met hulp van diens sociale netwerk en partners/voorzieningen in de wijk. En door het bieden van of adviseren over passende vormen van respijtzorg.
Ondersteunen van jonge mantelzorgers is een van de speerpunten in het Programma van Eisen (PvE) voor M&M. Het gaat hierbij om mantelzorgers tot 23 jaar. Op 18 juni 2020 heeft de raad de motie 'Meer zorg voor jonge mantelzorgers' aangenomen. Naar aanleiding hiervan is een brief aan de raad (kenmerk X.2020.04088) verzonden met daarin een beschrijving van de bestaande inzet en de intensivering vanaf 2021.

M&M zet zich doorlopend in voor de doelgroep jonge mantelzorgers. In 2018 is het regionale project 'Jong en Zorgend' gestart in opdracht van een aantal gemeenten. De gemeente Haarlemmermeer was hier een van de trekkers van. Naar aanleiding van dit project wordt er door M&M structureel extra ingezet op de ondersteuning van jonge mantelzorgers

Educatie
M&M als expertisecentrum bundelt en verspreidt kennis over mantelzorg bij beleidsmakers en professionals als zorg en welzijn, signaleert knelpunten en innoveert doorlopend.

Waardering
M&M zorgt als uitvoeringsorganisatie van mantelzorgondersteuning mede voor het uitvoeren van de mantelzorgwaardering zodat mantelzorgers zich herkend en erkend voelen, door het bijhouden van een actueel bestand van mantelzorgers en de inwoners waar zij voor zorgen en het verzenden van de waardering. Daarnaast organiseert M&M ieder jaar rond de 'Nationale Dag van de Mantelzorg' op 10 november (verwen)activiteiten voor mantelzorgers. De activiteiten zijn bedoeld om mantelzorgers wat ontspanning te bieden.

Bijlage 3: Overzicht thema's mantelzorgondersteuning en sturing

Thema	Doel	Maatschappelijk effect	Partij	Sturing	Indicator
Informatie en Advies (collectief)	De mantelzorger kan de zorg voor de verzorgde blijven uitvoeren (de mantelzorger is onderdeel van de informele zorg). Overbelasting van de (jonge) mantelzorger wordt voorkomen of verminderd. (Jonge) mantelzorgers delen ervaringen met lotgenoten. De mantelzorgondersteuning vergroot de zelfredzaamheid van de mantelzorger en daarmee ook die van de zorgvrager. Mantelzorgondersteuning is toegankelijk, bereikbaar en zichtbaar voor inwoners van Haarlemmermeer. De mantelzorger kan de zorg voor de verzorgde blijven uitvoeren en overbelasting bij de mantelzorger wordt voorkomen of verminderd. Mantelzorgers zijn in staat de regie over het eigen leven te voeren.	Maatschappelijk functioneren van inwoners met een zwak netwerk wordt bevorderd en inwoners met een sterk netwerk zetten zich meer in voor hun omgeving. Verschuiving van zware naar lichte ondersteuning Zorgvragers kunnen mogelijk langer in de eigenleefomgeving blijven, opname wordt uitgesteld. De mantelzorg ondersteuning vergroot de zelfredzaamheid van de mantelzorger en daarmee ook die van de zorgvrager. Het versterken van inwonerkracht en de inzet van sociale netwerken.	Mantelzorg & Meer	Kwartaal overleggen/ rapportages tussen de gemeente en Mantelzorg & Meer Subsidieproces prestatiesubsidie (Programma van Eisen, vaststelling, controle door accountteam)	Aantal contacten advies en begeleiding.

Thema	Doel	Maatschappelijk effect	Partij	Sturing	Indicator
Ondersteuning en Begeleiding (individueel)	Het bieden van laagdrempelige, praktische vorm van ondersteuning door inzet van vrijwilligers die mantelzorgtaken overnemen. Inzet van netwerkcoaches om het netwerk van inwoners/ (ex) mantelzorgers te versterken. Aansluiten bij alliantie eenzaamheid en inspelen op problematiek eenzaamheid. Het bieden van ondersteuning aan mantelzorgers met een migratieachtergrond. Het bieden van ondersteuning aan mantelzorgers die zorgen voor een kind met een beperking. Het versterken en/of uitbreiden van het netwerk van (kwetsbare) inwoners waardoor hun participatiemogelijkheden in de samenleving toenemen. Het bieden en/of toeleiden naar gezinsondersteuning voor jonge mantelzorgers. Aan mantelzorgers van mensen met GGZ-problematiek of dementie wordt passende hulp geboden. Bijdragen aan de uitvoering/ implementatie van de visie informele zorg en vrijwillige inzet. Match vraag en aanbod in beeld. Het bieden van of adviseren over passende vormen van respijtzorg. Vrijwilligersinzet anders dan respijtzorg met 'eigen' vrijwilligers.	Het versterken van inwonerkracht en de inzet van sociale netwerken. Maatschappelijk functioneren Afname van overbelaste mantelzorgers en hun familie/ gezin. Zorgvragers kunnen mogelijk langer in de eigen leefomgeving blijven, opname wordt uitgesteld. De ondersteuning vergroot de zelfredzaamheid van de mantelzorger en daarmee ook die van de zorgvragen.	Mantelzorg & Meer	Kwartaal overleggen/ rapportages tussen de gemeente en Mantelzorg & Meer Subsidieproces prestatiesubsidie (Programma van Eisen, vaststelling, controle door accountteam)	Aantal mantelzorgers waar een vrijwilliger is ingezet al respijtzorg. Aantal contact advies en begeleiding. Aantal contacten groepsgericht

Thema	Activiteit	Maatschappelijk effect	Partij	Sturing	Indicator
Waardering	Activiteiten dag van de mantelzorg	Mantelzorgers voelen zich erkend en herkend.	Mantelzorg & Meer	Kwartaal overleggen/ rapportages tussen de gemeente en Mantelzorg & Meer Subsidieproces prestatiesubsidie (Programma van Eisen, vaststelling, controle door accountteam)	Aantal mantelzorgers dat is ingeschreven. Aantal jonge mantelzorgers dat is ingeschreven
	Mantelzorgwaardering (cadeaubon)	Mantelzorgers voelen zich erkend en herkend.	Gemeente	Evaluatie Cardsunlimited	Aantal mantelzorgers dat de mantelzorgwaardering ontvangt.

Thema	Doel	Maatschappelijk effect	Partij	Sturing	Indicator
Educatie	Door kennis over het ziektebeeld en bewustwording van de rol als mantelzorger wordt de zelfredzaamheid vergroot en wordt overbelasting voorkomen. (Jonge) Mantelzorgers delen hun ervaringen met lotgenoten. Kennisvergroting bij professionals over mantelzorgproblematiek en mogelijkheden van ondersteuning zodat zij een actieve rol nemen in het vergroten van de zelfredzaamheid en het voorkomen van overbelasting bij mantelzorgers. Professionals en vrijwilligers op vindplaatsen van jonge mantelzorgers zijn geïnformeerd en weten hoe toe te leiden naar ondersteuning. Integreren van het gedachtengoed van positieve gezondheid in de manier van werken. Mantelzorgondersteuning is toegankelijk, bereikbaar en zichtbaar voor inwoners van Haarlemmermeer. Men heeft voldoende kennis en vaardigheden om signalen van problemen te herkennen en weet hoe ze in gesprek met de inwoner kunnen gaan.	Verschuiving van zware naar lichte ondersteuning: zorgvragers kunnen mogelijk langer in de eigen leefomgeving blijven, opname wordt uitgesteld. Door tijdige ondersteuning of verwijzing door beroepskrachten wordt overbelasting en inzet van duurdere zorg voorkomen. Mantelzorg & Meer is zichtbaar en aanwezig in de wijk en kernen.	Mantelzorg & Meer	Kwartaal overleggen/ rapportages tussen de gemeente en Mantelzorg & Meer Subsidieproces prestatiesubsidie (Programma van Eisen, vaststelling, controle door accountteam)	Aantal mantelzorgers dat is ingeschreven. Aantal jonge mantelzorgers dat is ingeschreven

Bijlage 4: Thema balans en grenzen

Thema	Doel	Hoe zorgen we daarvoor?	Partij	Sturing	Indicator
Balans en grenzen	Samenwerking tussen professional en mantelzorger	Aandacht voor samenwerking bij de subsidie-en inkoopvoorwaarden.	Gemeente en partners/ organisaties sociaal domein	Via inkoopvoorwaarden	Monitoren percentage overbelaste mantelzorgers.
	Aandacht voor overbelasting van mantelzorgers en het bewaken van grenzen.	Organisaties herkennen mantelzorgers en verwijzen mantelzorgers tijdig door naar het ondersteuningsaanbod, zoals dat van Mantelzorg & Meer	Gemeente en partners/ organisaties sociaal domein	Via afstemming met partners, werksessies mantelzorg.	Aantal mantelzorgers dat is ingeschreven. Aantal jonge mantelzorgers dat is ingeschreven

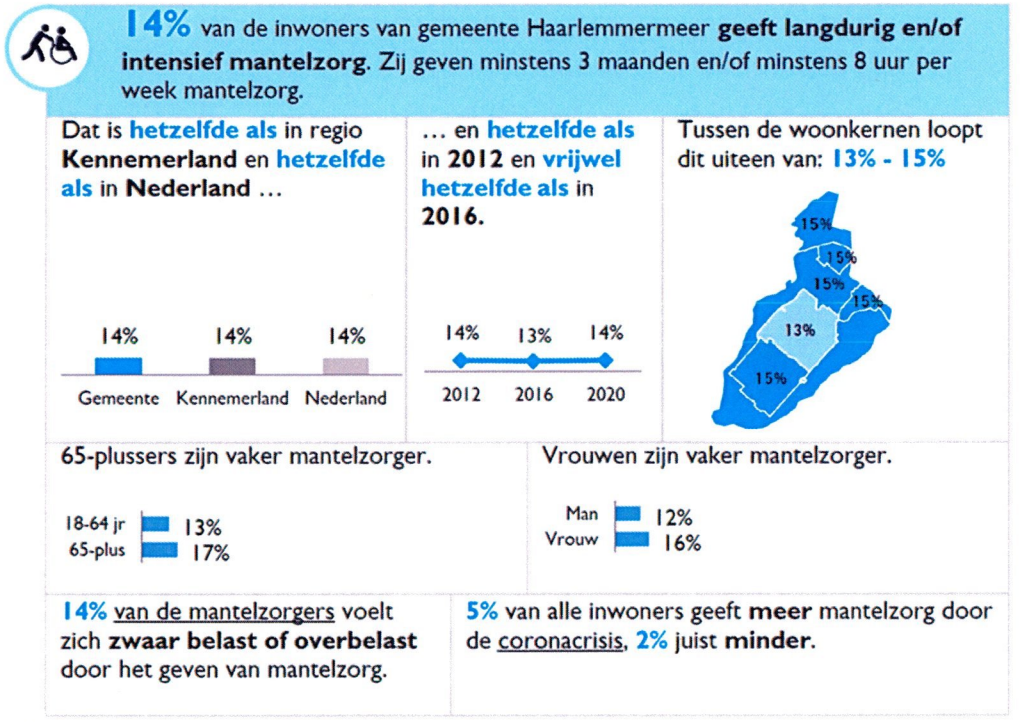
Bijlage 5 cijfers mantelzorg transformeermonitor 2020

Mantelzorgers in Haarlemmermeer	**2020**
Aantal mantelzorgers dat is ingeschreven bij M&M*.	2.945
Aantal jonge mantelzorgers dat is ingeschreven**	92
Aantal contact advies en begeleiding	3.642
Aantal contacten groepsgericht	511
Aantal mantelzorgers dat de mantelzorgwaardering ontvangt.	2.615
Aantal mantelzorgers waar een vrijwilliger is ingezet als respijtzorg.	118

*In dit cijfer zit het aantal mantelzorgers dat woonachtig is in Haarlemmermeer plus het aantal mantelzorgers dat woonachtig is buiten het werkgebied van Mantelzorg en Meer, maar zorgt voor een inwoner van Haarlemmermeer.
**Aantal ingeschreven jonge mantelzorger over het hele jaar. Het aantal mantelzorgers dat op 1 januari van het verslagjaar de leeftijd van 25 jaar nog niet bereikt heeft en woonachtig is in Haarlemmermeer of woonachtig is buiten het werkgebied van Mantelzorg en Meer, maar zorgt voor een inwoner van Haarlemmermeer.

Bijlage 6 Gezondheidsmonitor 2020

Uit de resultaten komt naar voren dat 14% van de inwoners van de gemeente Haarlemmermeer langdurig of intensief mantelzorg geven. Dit komt overeen met het beeld in de regio en in Nederland. Ook is het vrijwel hetzelfde als in 2016. Van de mantelzorgers voelt 14% zich zwaarbelast of overbelast. Dit is een kleine groei ten opzichte van 2016 (13%). De coronacrisis lijkt effect te hebben op de hoeveelheid mantelzorg. Van alle inwoners geeft 5% meer mantelzorg door de coronacrisis en 2% juist minder.

Hoewel het GGD-onderzoek dit beeld (nog) niet bevestigt, tonen landelijke peilingen en onderzoeken een extra ervaren belasting aan onder mantelzorgers gedurende de coronacrisis. Uit de publicatie over de effecten van de coronacrisis op de Haarlemmermeerse samenleving 'Een jaar corona in Haarlemmermeer' is de algemene conclusie is dat de coronapandemie doorwerkt in de hele zorgketen. De druk op de wijkverpleging is toegenomen; zorg werd versoberd of kwam geheel stil te liggen, waardoor de druk op (overbelaste) mantelzorgers ook toenam. Ook door het versoberen of wegvallen van dagbesteding en andere activiteiten is de belasting in deze periode voor mantelzorgers verder toegenomen.

gemeente
Haarlemmermeer

Aan de Participatieraad van Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster	Samenleving, Sport en Cultuur
Contactpersoon	mevrouw Caroline van de Vijver-Guldenmund
Telefoon	0900 1852
Uw brief	PRH2021-10
Ons kenmerk	X.2021.07916
Bijlage(n)	Geen
Onderwerp	Reactie van het college op het advies van de participatieraad op de nota 'Sturen op mantelzorg'

Verzenddatum
14 DEC. 2021

Geachte leden van de Participatieraad,

Wij danken u voor het advies op de nota 'Sturen op mantelzorg'. Dit stellen wij zeer op prijs. Wij zijn blij dat u onze ambities en intenties herkent en de aandacht die wij aan onze mantelzorgers geven waardeert. Hierbij ontvangt u onze reactie op uw advies.

Concrete middelen en kanalen en bereik mantelzorgers met informatievoorziening
U geeft aan dat het goed is om bij de brede term informatievoorziening concreet te benoemen welke middelen en kanalen hiervoor ingezet gaan worden en welk percentage van alle mantelzorgers we zo wil bereiken. We communiceren zowel vanuit de gemeente als vanuit Mantelzorg & Meer (M&M) naar de mantelzorgers. Vanuit M&M gaat het om communicatie via social media, de website, deelname aan beurzen, via weekbladen, nieuwsbrieven, het eigen jaarlijkse magazine, themabijeenkomsten en gespreksgroepen. Door de gemeente wordt gecommuniceerd door berichten, foto's en filmpjes via social media, de website, krantenadvertenties en posters bijvoorbeeld vooruitlopende op de dag van de mantelzorg. Wij willen als gemeente zoveel mogelijk mantelzorgers in beeld krijgen. Onze communicatie is er daarom op gericht om meer inwoners bewust te maken van hun rol als mantelzorger en inwoners te wijzen op de (preventieve) ondersteuning door M&M. Via een jaarlijkse communicatiecampagne rondom de dag van de mantelzorg (10 november) vragen wij mantelzorgers zich in te schrijven bij M&M. Naast de jaarlijkse mantelzorgwaardering kunnen deze mantelzorgers ook gebruik maken van de geboden ondersteuning door M&M.

Bereik van mantelzorgers
Er zijn momenteel 2.889 mantelzorgers ingeschreven bij M&M. De communicatie inzet is gericht op een jaarlijkse stijging van het aantal ingeschreven mantelzorgers van 10 à15%. Het is belangrijk dat we meer mantelzorgers bereiken omdat we weten dat 14% van de volwassenen

in Haarlemmermeer mantelzorg verleent (GGD Kennemerland, 2020). Dit zijn ongeveer 15.000 inwoners die zich dag in dag uit inzetten voor de ondersteuning van een naaste. We doen dit samen met M&M. Zij zijn primair verantwoordelijk voor de communicatie.
De communicatie inzet richt zich op de al ingeschreven mantelzorgers (nieuwsbrieven, themabijeenkomsten, gespreksgroepen), maar voor een groot deel juist ook op de mantelzorgers die nog niet in beeld zijn. Zodat zij zich gaan realiseren dat ze mantelzorger zijn en zij terecht kunnen bij het mantelzorgsteunpunt van M&M voor ondersteuning. Bij de inzet van de communicatiekanalen kijken we naar de verschillende groepen mantelzorgers. Zo maken ouderen steeds meer gebruik van de social media waar de gemeente mee werkt en worden er artikelen en advertenties in kranten geplaats. Het bereik van jongeren via deze kanalen is beperkt en de netwerken zoals scholen, het Jongeren Informatie Punt (JIP), wijk- en buurthuizen en jongerenwerkers bieden meer kansen.

In de werksessies visie informele zorg en vrijwillige inzet is de basis gelegd voor nieuwe communicatievormen die erop gericht zijn om zoveel mogelijk mantelzorgers te bereiken. Hiervoor is het belangrijk dat inwoners zich realiseren dat ze mantelzorger zijn en de communicatieboodschap hen daarop wijst.

Budget mantelzorgwaardering
U adviseert om het budget voor de komende jaren voor de mantelzorgondersteuning en de huidige mantelzorgwaardering in stand te houden en naar boven aan te passen aan het aantal mantelzorgers. Ergo, niet te korten op de subsidie aan Mantelzorg & Meer en de mantelzorger een gepaste, gelijke waardering (bij voorkeur een VVV-bon of geldbedrag) te geven.

U wijst terecht op onze ambities en de toenemende groei van mantelzorgers. Wij vinden het belangrijk om zoveel mogelijk mantelzorgers te bereiken en hen de steun en waardering te geven die zij verdienen. Door landelijke tekorten in het Sociaal Domein staat de waardering van Mantelzorgers landelijk gezien al een aantal jaar onder druk. Een onderzoek van MantelzorgNL in 2019 wees uit dat van de 355 gemeenten in ieder geval bij 42 gemeenten (12%) de individuele mantelzorgwaardering is afgeschaft. We hebben in Haarlemmermeer bij de bezuinigingsopgave in het Sociaal Domein de afweging gemaakt om zo min mogelijk te korten op de ondersteuning aan mantelzorgers en ook de mantelzorgwaardering in stand te houden. De Rijksgelden die u noemt zijn eenmalige middelen, deze maken het mogelijk om nog niet per 2022 te hoeven bezuinigen, maar zijn geen oplossing voor de langere termijn. Dankzij de Rijksgelden zal er volgend jaar nog niet gekort worden op de mantelzorgwaardering, i.p.v. 2022 zal deze bezuinigingsmaatregel in 2023 ingaan.

Omdat wij zo min mogelijk willen bezuinigingen op de ondersteuning van mantelzorgers hebben wij ervoor gekozen meer te bezuinigen op de waardering. In de wetenschap dat er ook in de ondersteuning van mantelzorgers een waarderingscomponent zit. Met M&M blijven we in gesprek en gaan we op zoek naar manier waarop de mantelzorgondersteuning zo maximaal mogelijk kan blijven worden ingezet door de korting op het budget vanaf 2025.

U geeft aan dat mantelzorgers een gepaste gelijke waardering moeten blijven krijgen. De waardering zal in de vorm van een cadeaubon blijven, alleen het bedrag zal lager worden. Daarnaast blijven de verwenactiviteiten vanuit M&M bestaan; in ieder geval tot 2025. Deze waardering blijft voor alle mantelzorgers, die hiervoor in aanmerking, komen gelijk.

Tevredenheid mantelzorgers
U zou graag willen weten/lezen of de mantelzorgers tevreden zijn over de ondersteuning die zij krijgen. Sluit dit aan bij hun behoefte? Is de kwaliteit goed van het aanbod? Om de effecten van

de ondersteuning van M&M te meten wordt er jaarlijks door M&M een cliënttevredenheidonderzoek en effectmeting afgenomen onder mantelzorgers in Amstelland. Alle mantelzorgers die 2 of meer uur van ondersteuning gebruikt hebben gemaakt krijgen deze onderzoeken toegestuurd. De resultaten van de onderzoeken worden door Mantelzorg & Meer bekeken en geëvalueerd om de dienstverlening te optimaliseren. Voor alle trainingen is er een schriftelijke evaluatie die na de training meteen afgenomen wordt. Voor gespreksgroepen vindt er een mondelinge evaluatie plaats.

In 2020 kreeg M&M een waardering van een 7,9 (waardering van 1-10), gevraagd werd naar tevredenheid op het gebied van: informatie en advies, ondersteuning en het vergroten van zelfredzaamheid van de mantelzorger.

Adviezen inzake ondersteuning
Verder vraagt u zich af of de 14% van de mantelzorgers die zich zwaar belast of overbelast voelen, nog adviezen aan de gemeente hebben met betrekking tot ondersteuning? In 2018 hebben wij onderzoek gedaan naar de belasting onder mantelzorgers (onderzoeksrapport 'Uit liefde belast' X.2018.12846). Over deze uitkomsten is indertijd met M&M gesproken. Mantelzorgers waarderen de mantelzorggerichte ondersteuning (kennis, ontspanning en waardering). Ze hebben extra behoefte aan kennis over hoe om te kunnen gaan met zorgweigering en zij onderstrepen het belang van vroeg signalering zodra overbelasting dreigt. Daarnaast geven mantelzorgers aan behoefte te hebben aan begeleiding in het ingewikkelde zorglandschap. Met name bij complexe zorg is het lastig de regierol te pakken. De grootste ondersteuningsbehoefte die mantelzorgers aangeven is niet voor henzelf, maar meer zorg voor hun naaste.

Jaarlijks onderzoek ondersteuning
U bepleit een jaarlijks onderzoek onder mantelzorgers om vast te stellen of de ondersteuning toereikend is. En op basis van de uitkomsten daarvan zonodig nieuw beleid te maken. De mantelzorgers met contactmomenten van twee uur of meer worden in het vierde kwartaal uitgenodigd deel te nemen aan een cliënttevredenheidsonderzoek. De resultaten van de onderzoeken worden door M&M bekeken en geëvalueerd om de dienstverlening te optimaliseren.

Tot slot geeft u aan dat u graag de uitkomsten en informatie ontvangt die uit de diverse onderzoeken naar voren komt. Deze zullen wij u sturen.

Wij danken u nogmaals voor uw advies en vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
de loco-secretaris, de burgemeester,

Michiel Ruis Marianne Schuurmans-Wijdeven